HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' מאי אבנים שהן לצרכה הכא תרגימו [א]אבני דאכפא עולא אמר [ב]אבנים הסדורות לגדר והא תני ר' חייא אבנים צבורות לגדר תני סדורות הכא תרגימו אבני דאכפא לר"מ דמתקנן אע"ג דלא מחתן לרבנן [ג]הוא דמחתן ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר"מ דמתקנן אע"ג דלא סדרן לרבנן [ד]הוא דסדרן: ואת הקנים שבכרם שהן לצרכו: קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי [ה]קנים המחולקין שמעמידים תחת הגפנים לר"מ דמשפיין אע"ג דלא מוקמן לרבנן הוא דמוקמן: ואת התבואה המחוברת לקרקע וכו': ואע"ג דמטאי למיחצד: ואת חיצת הקנים שפחותה מבית רובע: ואע"ג דאלימי: ואת השומירה שאינה עשויה בטיט: אע"ג דלא קביעא בארעא: ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה: אע"ג דאלימי: אבל לא מכר (א) את האבנים שאינן לצרכה: לר"מ דלא מתקנן לרבנן דלא מחתן ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר' מאיר דלא מתקנן לרבנן דלא סדרן: ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו: לר' מאיר דלא משפיין לרבנן דלא מוקמן: ולא את התבואה התלושה מן הקרקע: ואע"ג דצריכא לארעא: ולא את חיצת הקנים שהיא בית רובע: ואע"ג דקטיני א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא חיצת הקנים בלבד אלא אפילו ערוגה קטנה של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא: ולא השומירה העשויה בטיט: ואע"ג (ב) דמחברא בארעא: [א](ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה: ואע"ג דקטיני:) בעי רבי אלעזר מלבנות של פתחים מהו היכא דמחברי בטינא לא תיבעי לך דהא מחבר כי תיבעי לך דנקיטי בסיכי מאי תיקו בעי רבי זירא מלבנות של חלונות מהו מי אמרינן לנוי בעלמא הוא דעבידי או דלמא כיון דמחברי מחברי תיקו בעי רבי ירמיה מלבנות של כרעי המטה מהו כל היכא דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך דהא מיטלטלי כי תיבעי לך היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו: ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה (ג) וכו':

מנא

גמ' אבני דאכפא. לאחר שקצרו העומרים מניחין אותן לייבשן ומניחין עליהם אבנים כדי שלא יפזרם הרוח: **הסדורות.** בתוך השדה לעשות גדר לשדה: **צבורות.** ואע"ג דאינן סדורות חשיב להו תשמיש קבוע דשדה לימכר עמו: **הכא תרגימו אבני דאכפא.** כעין אמר מר הדר למילתיה לפרושי אליבא דר"מ ואליבא דרבנן: **לר"מ.** דאמר פרק המוכר את הספינה (לקמן דף עח:) מכר כרם מכר תשמישי כרם ושמעינן דאתא לאיפלוגי אדרבנן ולמימר דאפי' אותן תשמישין שאינן נמכרין לרבנן עם הכרם דלא קביעי כל כך לר"מ מכורין הן והלכך בכל תשמישי כרם ושדה השנוין במשנתינו בעינן לפרושי היכי דמי דלר"מ מכור ולרבנן אינו מכור והלכך לר"מ הני אבני דאכפא מכורין הן בכלל שדה כיון דמתוקנות ומזומנות לצורך העומרים: **ואע"ג דלא מחתן.** שאינן מונחות בתוך השדה אלא חוץ לשדה דלהכי אהני מאי דאמר ר"מ מכר כל תשמישי כרם לטפויי במכירת השדה אפילו הנהו תשמישין שאינן מונחין בתוכו הואיל ולצורך השדה נתקנו. והא דאמרן לעיל (דף סח:) אפילו תימא ר"מ התם קביע כו' הני אבני דאכפא דמיתקני קרי קביעי אף על פי שאין מחוברין בקרקע הרי קבועין לתשמיש שדה זו ואין דרך לטלטלן לשדה אחר ולא להשאילן: **לרבנן.** דאמרי לא מכר כל תשמישי כרם אלא המיוחדין הרבה לתשמיש אין נמכרין אלא א"כ מחתן לתוך השדה: **ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר.** ובעל כרחך סתמא כרבנן נקט למילתיה דלר"מ לא בעינן סדורות אלא דמתקנן לצורך גדר שדה זו: **אע"ג דלא סידרם.** זו על גב זו דבכלל כל תשמישי כרם הוא לרבנן לא מזדבני עד דסידרן לכך דהיינו מעשה גדול (ד) ותשמיש קבוע: **קנים מאי עבידתייהו.** מה צריכין לכרם קנים הגדילים בקרקע דקנים סתמא משמע ליה במקום גידולן כמו חילת הקנים: **קנים המחולקין.** מפוללין (ה) שמעמידים תחת הגפנים כדי שיהו הגפנים זקופין והאשכולות תולין באויר ולא יתקלקלו בקרקע וקורין להו פאשיל"ש: **דמשפיין.** משופין ומתוקנין לכך: **אע"ג דלא מוקמן.** שאינן זקופין ונעוצים עדיין בקרקע: **ואע"ג דמטאי למיחצד.** הגיע זמן קצירתה וסד"א כל העומד לקצור כקצור דמי אפ"ה לגבי מכירה מכורים בכלל שדה. ובדלא מטאי לא איצטריך למיתני מכר דפשיטא היא שהרי השדה מוכר עכשיו לגמרי וזה הלוקח לא יניח למוכר לבצל כאן פירותיו וללקיטה השתא לא חזו הלכך פשיטא דודאי מכר: **אע"ג דאלימי.** דבתר תפיסת הקרקע אזלינן. ופרושי הוא דקמפרש גמ' למתני' ואזיל: **דלא קביעא.** בקרקע: **לר' מאיר דלא מתקן.** דהשתא אינן תשמיש (ו) כלל ולרבנן דלא מחתן דלא הוי תשמיש קבוע וחשוב: **דצריכא לארעא.** לשטחה בשדה לאחר קצירה להנפח התבואה מריח הקרקע ולייבש: **דקטיני.** קנים דקים: נראה בעיני לפי שטת המשנה דקתני בין כך ובין כך לא מכר את חילת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומירה שהיא עשויה בטיט ולא את חרוב כו' ובסיפא דרישא לא תנינן להו במתניתין שכן סדר שמועה זו והכי גרסינן לה **ולא את התבואה התלושה מן הקרקע ואע"ג דצריכא לארעא ולא את חילת הקנים שהיא בית רובע ואע"ג דקטיני אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לא את חילת הקנין בלבד כו'** עד **אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא ולא את השומירה העשויה בטיט ואע"ג דקביעא בעי ר' אלעזר מלבנות של פתחים כו' בעי ר' זירא כו' בעי ר' ירמיה כו'** עד **היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו ולא את חרוב המורכב ולא את סדן השקמה אע"ג דקטיני מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויקם כו'.** ולפי שיש דברים קצרים בשמועה זו טעו הסופרים ונשתבשו הספרים ולפי סדר שסדרתי אפרשנה: **לא את חילת הקנים בלבד.** שהוא דבר חשוב ומחזיק בית רובע בקרקע אמרו דאינו (ז) מוכר עם השדה אלא אפי' ערוגה קטנה דלא הוי בית רובע. ואורחא דמילתא נקט של בשמים לפי שדרך לקרות לה שם בפני עצמה והוא הדין לכל דבר שיש לו שם בפני עצמו. ובחילת קנים בלבד פירש לך שיעורא דמילתא דפסיקא היא דאי הוי בית רובע יש לו שם בפני עצמו ואי לא לא: **אמר רב פפא והוא דקרו כו'.** לפרושי אתא היכי דמי יש לה שם בפני עצמה דקאמר רבי יוחנן: **וורדא דפלניא.** ערוגת בושם של פלוני: **אע"ג דקביעא.** השומירה בקרקע כיון דטוחה בטיט אינה מיטלטלת עוד וחשיבא[ב] ויש לה שם בפני עצמה והרי הוא כמוכר את השדה שלא מכר את הבית דאין בית בכלל שדה אלא בכלל חצר: **בעי רבי אלעזר כו'.** משום מתני' דקמיפלגא בשומירה בין עשויה בטיט לשאינה עשויה בטיט נקט לה הכא להך בעיא דקמיפלגא נמי בין עשויה בטיט לנקיטי בסיכי. ובמוכר את הבית לחבירו קבעי אם מכר בכלל הבית מלבנות של פתחים אם לאו והוא תיקון שעושין סביב המזוזות ולמעלה ולמטה שהדלת שוקף עליהן: **דמחברי בטינא.** מחוברין בכותל אבנים בטיט: **דהא מחברי.** והוי מן הבית עצמו: **בסיכי.** יתידות קביל"ש ונוח לפרקן: **מאי.** מי אמרינן אינן צריכין לפתח כל כך ולא מכרן או לא תיקו: **בעי ר' זירא.** אם תמצי לומר מלבנות של פתחים דנקיטי בסיכי מכורין בכלל הבית היינו משום דלחיזוק עבידן אבל מלבנות של חלונות דנקיטי בסיכי מהו לנוי עבידן ולא מזדבני או דלמא כיון דמחברי בסיכי הא מיחברי ונמכרין כדאמרן גבי מלבנות פתחים אבל (ח) מחברי בטיט לא מיבעיא לן. כן נראה בעיני: **מלבנות של כרעי המטה.** חתיכות עץ היו נותנים תחת כרעי המטה כדי שלא ירקבו בקרקע. ואם תמצי לומר גבי פתחים וחלונות היינו משום דמזדבני מיהא דמחברי בסיכי אבל הכא בדלא מיחברי למטה כלל כדמפרש ואזיל קמיבעיא ליה אם הוא מכור עם המטה או לא: **דמיטלטלי בהדה.** שמחוברין במסמרות או בסיכי:

מנהני

ואת השומירה. רשב"ס גריס ברישא שאין עשויה בטיט ובסיפא גבי לא מכר גריס העשויה ורבינו חננאל גריס איפכא[א]:

והוא דמחתן. אין נראה לפרש לר"י[ג] דמחתי על העומרי' דמה אנו צריכין שיהו מונחים על העומרים הואיל והעומרים שהן תלושין אינן מכורין ונראה לר"י דלא מחתן היינו שמעולם לא הניחו על העומרים ומחתן היינו שכבר הונחו[ב] ולאו דמחתי השתא:

מחולקין. בערוך[ד] פירש שהסירו הקליפות כדי שלא יתליעו: **ולא את חיצת הקנים כו'. אע"ג דקטיני.** עוד יאריך לקמן על משנה זו ובהביא דשומירה וחרוב אלא כן דרך הגמרא שמתחלה מפרש המשנה ואח"כ מאריך:

בעי ר' אלעזר מלבנות פתחים. לא כפי' הקונטרס דאפתח הבית קאי דהא לא איירי כלל במכר בית אלא נראה לר"י דאפתח שומירה קאי ואשומירה דרישא קאי דקתני דמכר את השומירה:

ארעא

עין משפט נר מצוה

מח א ב ג ד ה מיי' פכ"ו מהל' מכירה הל ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רטו סעיף ה:

לעזי רש"י

פאשיל"ש [פיישיל"ש]. תמוכות גפן.

קביל"ש [קיבילי"ש]. יתדות, קרסולים.

רבינו גרשום

אבני דאכפא. אותן אבנים שמשימין על העומרין כדי שלא יתפזרו אילך ואילך: לר' מאיר. דאמר מכר את הכרם מכר כל תשמישי הכרם. כיון דמתקנן. שמשופין אע"ג דלא מניח על העומרין עדיין או על הבנין מכורות. לרבנן אין נמכרות עד דמנחן בבנין משום דלאו כגוף של קרקע דמי. א) אלמא עד דמנחן אכפי: תני סדורות. בגדר. קנים המחולקין המעמידין הגפנים. שלאותן שמעמידי' בהם הגפנים קלופין הן הקליפות שעליהן כדי שלא יכנסו המים בין הקליפה ובין העץ ומתליע שלא יהיו אותן תולעין יוצאין ומתליעין הכרם: לר"מ כיון דמשפיין. שמקולעין ומחודדין הוו שימושי הכרם. לרבנן לא הוו שימושי הכרם עד דמנחן ומוקמי בכרם ואין נמכר: אע"ג דמטאי למיחצד. הואיל דמחובר לקרקע כקרקע דמי: ואע"ג דאלימי. הקנים נמכרין עמה הואיל דפחותה: שאינה עשויה בטיט אע"ג דלא קביעא יפה בקרקע. סד"א כיון דלא קביע לאו כגופה של קרקע דמי אפי' הכי מכורה: ואת חיצת הקנים. אלו קנים הדוקרנין ושיוצאים כמה קנים בגזע אחד אע"ג דאלימי. דמהו דתימ' שדה בפני עצמה דמי אפי' הכי מכורה: ואת החרוב שאינו מורכב. דאכתי כל זמן דלא צריך ריכבא לא דבר חשוב הוא. חרוב מורכב. כעין שמרכיבין בין האילנות זקנים כדי להחזירם בכוחן הואיל שאינו מורכב לאו שדה בפ"ע דמיא: ואת בתולת השקמה. שלא הגדיל כל כך שהוא בחור. שקמה כך הוא שם האילן: ואע"ג דצריכא לארעא. שתהא מונחת שם עד שתייבש: אף על גב דקביעי בשדה לא מכרה. [כיון] שהיא עשויה בטיט ורשות בפ"ע הוי: סדן השקמה. דהוי אילן חשוב שקוצצין הענפים שלו כדי להגדילן לצורך קורות וזהו סדן: מלבנות של פתחים. אותן אבנים שעומדין במזוזות הפתח שלועזין אושריי"ש. אותן מזוזות שבפתח הבית המחובר בקרקע מהו. מכרן או לא מכרן: כי תיבעי לך היכא דנקיטי בסיכי. שאין מחוברות בקרקע כי אם כעין שעושין ציר לדלת (בזימנא) שכל אחת נכנסת בחברתה ובכך מחוברין: לנוי עבידן. המלבנות ולא מזדבני. או דלמא (לא) אינהו מזדבני: מלבנות של כרעי המטה. אלו לבנים שמשימין תחת כרעי המטה שלא יתליעו מלחלוחית של קרקע. שהיא בית רובע רשות בפ"ע הוי ולא מזדבני:

א) לכאורה צ"ל והלכך בעינן עד דמנחן אכיפי.

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז, ב) נ"ל ואינה מטלטלת עוד כיון דטוחה בטיט חשיבא ויש וכו. רש"ש, ג) נ"ל לר"י לפרש. יעב"ץ, ד) [ערך חלק א'],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה למ"ד אבני דאכפא לר"מ דלא מתקנן: (ב) שם בטיט ואע"ג דקביעא בארעא: (ג) שם ולא סדן השקמה ואע"ג דקטיני מנא הני מילי כצ"ל ותיבת וכו' נמחק: (ד) רשב"ם ד"ה אע"ג וכו' מעשה גדול לתשמיש קבוע דומה הס"ד: (ה) ד"ה קנים המחולקין מפוללין הס"ד ואח"כ מ"ה שמעמידים וכו' והאשכולות תלויין באויר: (ו) ד"ה לרבי מאיר וכו' תשמיש שדה כלל: (ז) ד"ה לא את חילת וכו' דאינו מכור עם השדה: (ח) ד"ה בעי ר' זירא וכו' אבל אי מחברי:

מוסף תוספות

א. דכיון דשיעא בטינא לא חזיא לטלטולה ואדעתא דמשבקא התם עבידא וכי גופא דארעא דמיא וכו', ולא את השומירה שאינה עשויה בטיט וכו' דכיון דלא שיעא בטינא אדעתא דטלטולה עבידא, ואע"ג דמיחברא, עראי בעלמא הוא דהא יכיל למעיקרה כל אימת דבעי. יד רמה.

ב. שכבר נשתמש בדין זה התשמיש, דאי לא הרי הן כמטלטלין שבשדה שהרי ראויות הן לצורך אחר ובמה הן נכרות שהיו מיוחדות לתשמיש העמרים והוא לא נשתמש בהם מעולם ושאינן לצורכה הן נקראות. שיטמ"ק בשם הראב"ד.